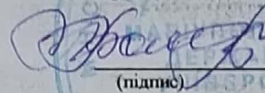

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

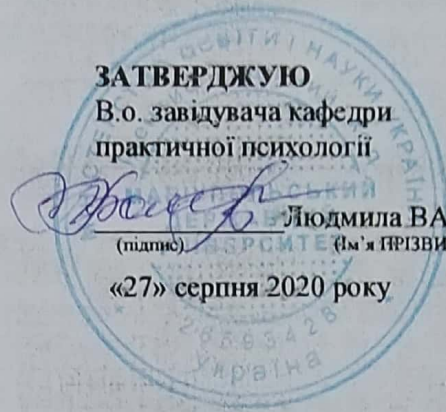
Кафедра практичної психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри
практичної психології

 Людмила ВАРАВА
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

«27» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НДПП 1.2.13. Соціальна психологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна програма «Практична психологія»

(назва)

спеціальність 053 «Психологія»

(код та найменування спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

факультет філології та масових комунікацій

(назва факультету)

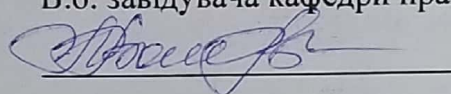
2020 рік

Робоча програма **Соціальна психологія** для студентів III курсу
ОС «Бакалавр» за напрямом підготовки 05 Соціально-поведінкові науки,
спеціальності 053 Психологія.

Розробник: доктор психологічних наук, професор кафедри практичної
психології Горбань Галина Олександрівна

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології
протокол від «27» серпня 2020 року № 1

В.о. завідувача кафедри практичної психології

 (Людмила ВАРАВА)

© МДУ, 2020 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	05 соціально-поведінкові науки	Обов'язкова дисципліна професійної підготовки	
Модулів – 2	Спеціальність 053 «Психологія» ОПП Практична психологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 180		6-й	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 2	Освітній ступінь - бакалавр	Лекції	
		28 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		32 год.	14 год.
		Самостійна робота	
		119 год.	155 год.
		Індивідуальні завдання:	
1 год.	1 год.		
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 0,5 %

для заочної форми навчання – 0,15 %

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Соціальна психологія - це галузь психологічної науки, її дані щодо закономірностей поведінки та діяльності людей, які зумовлені фактором їх включення в соціальні групи, а також характеристика соціальних груп мають теоретичне та практичне значення для загальної психології, соціології, а також для цілого ряду суспільних наук. Соціальна психологія як психологічна дисципліна досліджує особливості та механізми спілкування та взаємодії людей, великих та малих соціальних груп, місце особистості в системі суспільних та міжособистісних відносин. Предметом дослідження соціальної психології виступають закономірності виникнення та функціонування суспільно-психологічних явищ, які обумовлені належністю людей до різних соціальних спільнот.

Метою навчальної дисципліни «Соціальна психологія» є надання системи знань щодо закономірностей виникнення та функціонування суспільно-психологічних явищ, а також формування вміння застосовувати соціально-психологічні знання в практичних сферах діяльності психолога.

Основні завдання навчальної дисципліни: систематизація знань студентів з основних теоретичних та методологічних понять, принципів та положень соціальної психології; надання відомостей щодо основних соціально-психологічних явищ та процесів у малих та великих соціальних групах, місця особистості в системі суспільних та міжособистісних відносин; обґрунтування закономірностей виникнення політичних, національних та інших процесів в розвитку держави та суспільства на основі врахування соціально-психологічних закономірностей; формування здатності до професійного використання розуміння сутності соціально-психологічних феноменів в процесі практичної діяльності з окремим індивідом та групою.

Змістові модулі:

1. Методологічні та теоретичні основи соціальної психології як науки.
2. Співвідношення базових соціально-психологічних феноменів.
3. Проблема особистості в соціальній психології.
4. Психологія малих та великих соціальних груп.

Компетентності, що набувають здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня в ході вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності: Здатність діяти громадянські свідомо на основі загальнолюдських ціннісних орієнтирів, вміти застосовувати основні принципи функціонування сучасного суспільства сталого розвитку та його соціальних інститутів в умовах ринкових відносин, дотримуватися основ безпеки професійної діяльності та здорового способу життя (КЗ-1); здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію; працювати в команді з дотриманням етичних норм та цінностей мультикультурного суспільства; спілкуватися рідною та іноземною мовами усно та письмово (КЗ-3); здатність розвивати вміння вчитися упродовж життя з високим ступенем автономії, розробляти власну траєкторію саморозвитку (КЗ-4).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: володіти комплексом психологічних знань з фундаментальних та прикладних дисциплін: загальної, соціальної, вікової та педагогічної психології, психодіагностики, консультування (КП-1); організувати і виконувати науково-психологічні дослідження певної проблеми (КП-2); адаптувати консультативний процес до вікових особливостей, специфіки запитів клієнта та його психологічної проблематики (КП-3); впроваджувати різні теоретико-методологічні підходи в психокорекційній роботі (КП-4); нівелювати деструкції міжособистісних стосунків у педагогічних колективах та групах (КП-5); сприяти особистісному зростанню учасників консультативного та психокорекційного процесів (КП-6); будувати навчальну та просвітницьку роботу в контексті вікової специфіки слухачів (КП-7); добирати оптимальні засоби та прийоми спілкування у процесі взаємодії з клієнтом (КП-8).

Програмні результати навчання:

Використання базових теоретико-методологічних понять психологічної науки та практики в усіх формах професійної діяльності (ПР-1); здійснення професійної діяльності, спираючись на розуміння закономірностей функціонування психічних явищ, природи та психологічної структури особистості (ПР-2); супровід освітнього процесу з урахуванням вікових, психічних та особистісних новоутворень (ПР-3); володіння діагностичним інструментарієм, дотримуючись усіх відповідних вимог до його використання (ПР-4); планування та здійснення експериментального дослідження і моніторингу актуальних проблем в освітньому та соціальному просторі (ПР-5); здатність до здійснення психологічних заходів з діагностики, корекції та компенсації порушень психічного і особистісного розвитку індивіда з урахуванням етіологічних та психофізіологічних аспектів відхилень (ПР-6); здійснення діагностики, корекції та профілактики різних форм поведінкових девіацій та делінквенцій, враховуючи юридичні та правові аспекти (ПР-7); сприяння вирішенню наявних протиріч у

міжособистісних, організаційних та професійних відносинах (ПР-8); створення умов для встановлення, розвитку та оптимізації дитячо-батьківських відносин, враховуючи вікові та особистісні новоутворення дитини (ПР-9); діагностика та корекція подружніх відносин з урахуванням функціональних та рольових розподілів партнерів (ПР-10); вирішувати завдання із створення та підтримки оптимального психологічного мікроклімату в міжособистісних стосунках у сімейних, організаційних та суспільних системах (ПР-11); здатність ефективно взаємодіяти з представниками різних соціальних інституцій, установ та організацій (ПР-12); вирішення професійних завдань в рамках освітньої установи, враховуючи спрямованість та профільність її діяльності, а також специфіку контингенту (ПР-13); вирішення професійних завдань з формування соціальних навичок і компетенцій, розвитку особистісних новоутворень, використовуючи традиційні та новітні техніки й технології психологічної роботи (ПР-14); здійснення профорієнтаційної діяльності, спрямованої на вирішення завдань усвідомленого професійного вибору, аналізу наявних ресурсів, розвитку мотиваційного компонента в структурі особистості (ПР-15); вирішення професійних завдань, пов'язаних з формуванням здатностей і навичок соціально-психологічного проектування, цілепокладання та планування (ПР-16); здійснення організаційно-управлінського консультування з урахуванням специфіки управлінської діяльності, встановлення внутрішньо-організаційних відносин, розподілу зон відповідальності та прийняття рішень (ПР-17).

3. Програма навчальної дисципліни.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I: Методологічні та теоретичні основи соціальної психології

Тема 1: Об'єкт, предмет та структура соціальної психології як науки.

Необхідність визначення предмета та об'єкта соціальної психології. Соціальна психологія як наука про закономірності становлення, розвитку та функціонування соціально-психологічної реальності. Співвідношення понять «соціальне» та «психічне». Поняття соціально-психологічної реальності. Соціально-психологічне відображення, його зміст та форма.

Поняття соціальної психіки. Психічне як суб'єкт відображення та

регулятор соціального процесу. Нормативність соціально-психологічної регуляції. Спільна діяльність та інтерсуб'єктні відносини як основа виникнення соціально-психологічних явищ.

Основні сфери досліджень у соціальній психології: закономірності та механізми спілкування та взаємодії людей, великих та малих соціальних груп, а також особистості в системі суспільних та міжособистісних відносин. Різні підходи до визначення структури та функцій соціальної психології. Визначення завдань сучасної теоретичної та прикладної соціальної психології.

Основні поняття: Соціально-психологічна реальність. Соціально-психологічне відображення. Соціальна психіка. Соціально-психологічна регуляція. Соціально-психологічні явища. Прикладна соціальна психологія.

Тема 2: Місце соціальної психології в системі наукового знання.

Основні критерії виділення соціальної психології в системі наук про суспільство та людину. Зв'язок соціальної психології з соціальною філософією, етикою, історією, етнографією, педагогікою та іншими науками.

Виникнення соціальної психології як результат розвитку та диференціації психологічної та соціологічної наук. Традиції розгляду соціально-психологічної проблематики в соціології та психології. Специфіка міждисциплінарного характеру соціальної психології.

Особливості розвитку соціальної психології як самостійної науки. Принцип класифікації соціально-психологічних явищ за їх змістом та структурою. Специфіка та взаємозв'язок різних соціально-психологічних явищ. Прояв соціальної психології на різних рівнях соціальної організації та рівні особистості.

Основні поняття: Соціальна психологія в системі наук. Соціальна психологія як галузь психології та соціології. Соціальна психологія як самостійна психологічна наука.

Тема 3: Історія розвитку соціально-психологічних знань.

Емпіричні передумови та теоретичні витоки соціальної психології. Соціально-психологічні ідеї у поглядах античних філософів (Платон, Аристотель, Епіку). Розробка соціально-психологічних проблем у філософії нового часу (Н. Маккіавелі, Т. Гоббс, К.А. Гельвецій, Й. Бентам, А.Смит, А.Фейєрбах, Г.В. Гегель). Соціально-психологічна проблематика в історико-еволюційній соціології XIX ст..(О.Конт, Г.Спенсер).

Відокремлення соціальної психології в самостійну науку. «Психологія народів» - теоретичні передумови, формування програми М. Лацарусом

та Г. Штейнталем. Специфіка підходу В.Вундта щодо теорії «психології народів». «Психологія мас», її витоки у психологічних концепціях вчених кінця XIX – початку XX ст.. Індивідуально-психологічний напрям у соціально- психологічній проблематиці (В. Мак-Даугалл, У. Джемс). Основні підходи до визначення праць Г.Тарда, їх розвиток в роботах Г.Лебона та С.Сігеле.

Особливості розвитку соціальної психології як прикладної науки. Впровадження соціальної психології у систему виробництва (Е.Мейо). Класична та неокласична теорії організації (Ф.Тейлор, А. Файоль).

Культурно-історична концепція Л.Виготського та її вплив на розвиток соціальної психології. Зародження «діяльнісної концепції» в роботах О.Леонтєва, С. Рубінштейна.

Соціально-психологічні ідеї в поглядах українських мислителів: С.Яворського, Ф.Прокоповича, Г.Сковороди, В.Яніва, О.Кульчицького та ін.

Основні поняття: Виникнення та становлення соціальної психології. Розвиток соціальної психології як самостійної науки. Експериментально-прикладний етап у становленні соціальної психології. Розвиток соціальної психології в Україні.

Тема 4: Методологічні проблеми соціальної психології.

Поняття «методологія науки». Форми організації науки. Логіка та методологія наукового дослідження. Внутрішньо наукова методологічна рефлексія. Загальна методологія, спеціальна методологія та методичні прийоми дослідження. Методологічні принципи соціальної психології. Поняття та характеристика наукового дослідження.

Специфічні особливості соціально-психологічного дослідження. Проблема емпіричних даних у соціальній психології.

Репрезентативність та надійність емпіричних даних у соціально-психологічному дослідженні. Об'єктивність та суб'єктивність як параметри якості дослідницької інформації. Людина як джерело інформації в соціально-психологічних дослідженнях.

Етапи соціально-психологічного дослідження. Різні підходи щодо класифікації методів дослідження (С. Рубінштейн, В. Кедров, А. Свенцицький, В. Семенов). Роль, місце, переваги та обмеженість лабораторного експерименту в соціальній психології.

Соціометрія як специфічний метод соціально-психологічного дослідження. Дж.Морено та його вплив на розвиток соціально-психологічного знання. Роль та місце емоційних відносин у розвитку особистості, групи та суспільства з позиції соціометрії. Головні принципи

застосування соціометричного методу у соціально-психологічному дослідженні.

Основні поняття: Значення методологічних проблем у сучасній науці. Специфіка наукового дослідження в соціальній психології. Проблема якості соціально-психологічної інформації. Загальна характеристика соціально-психологічного дослідження. Соціометрія як специфічний метод соціально-психологічного дослідження.

Тема 5: Основні теоретичні напрямки сучасної зарубіжної соціальної психології.

Особливості розвитку американської соціальної психології, її зв'язок з філософією неопозитивізму та лабораторним експериментом. Практична спрямованість американської соціальної психології.

Спільне та особливе у розгляді соціально-психологічних проблем у класичному психоаналізі та неофрейдизмі. Соціалізація, агресія, культура – їх пояснення із психоаналітичної позиції (Фрейд З., Юнг К., Адлер А., Фромм Е.).

Когнітивістська орієнтація: гештальтпсихологія та теорія К.Левіна як основа когнітивістського підходу у соціальній психології. Гуманістичний аспект когнітивістської психології.

Біхевіоризм та необіхевіоризм як течії соціальної психології. На учіння як основний механізм надбання соціальної поведінки. Теорія агресії та наслідування (Н.Міллер, Д.Доллард). Теорії дідичної взаємодії: теорія взаємодії Д.Тібо та Г.Келлі. Теорія елементарної соціальної поведінки Г. Хоманса.

Особливості гуманістичного напрямку у соціальній психології. Самоактуалізація як головний мотив життя людини та її роль у соціальній поведінці особистості. Мотивація та ієрархія потреб А. Маслоу. «Я-концепція» як основа розв'язання проблеми міжособистісних стосунків, взаємин суспільства та індивіда.

Основні поняття: Загальна характеристика розвитку соціальної психології на Заході. Психоаналіз та неопсихоаналіз у поясненні соціально-психологічних явищ. Когнітивний напрямок у соціальній психології. Біхевіоризм та необіхевіоризм: основні риси та підходи. Соціально-психологічні дослідження представників гуманістичної психології. Інтеракціонізм як специфічний соціально-психологічний напрямок.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II: Соціальна психологія груп та спільностей

Тема 6: Проблема групи в соціальній психології

Значення поняття «група» у вирішенні проблеми «людина-суспільство». Група як сфера реалізації міжособистісного та масового спілкування людей. Специфіка групи та соціальної спільності.

Види соціальних груп та спільностей. Група як сукупний суб'єкт діяльності та спілкування. Спільноти та групи. Психологічна ознака спільноти – виникнення «Ми-почуття». Історія дослідження проблеми групи в соціальній психології. Основні характеристики групи. Класифікація груп у соціальній психології. Організації та соціальні інститути. Їх соціально-психологічна специфіка.

Основні поняття: Група. Соціальна спільність. «Ми-почуття». Характеристики груп. Класифікація груп. Соціальні інститути.

Тема 7: Психологічна характеристика великих соціальних груп.

Методологічні та теоретичні принципи дослідження великих соціальних груп. Соціально-психологічна проблематика великих соціальних груп. Зв'язок понять велика соціальна група та масова поведінка. Особливості дослідження психології великих соціальних груп: обмеженість можливостей експерименту, специфіка спостереження. Логіко-теоретичні та порівняльні методи аналізу, використання апарату статистики.

Взаємозв'язок психології та ідеології великих соціальних груп. Проблема класів та класової психології.

Проблема класифікації великих соціальних груп. Структура великих соціальних груп. Соціально-психологічні особливості формування громадської думки та її вплив на функціонування великих соціальних груп.

Дослідження психологічних особливостей народів, націй та рас в історії соціології та соціальної психології. Особливості етнічної та національної психології.

Основні поняття: Велика соціальна група. Особливості формування, функціонування та розвитку великих соціальних груп. Види великих соціальних груп. Етнічна група. Національна група. Класи. Професійні групи. Демографічні групи.

Тема 8: Особливості масової поведінки.

Біологічна обґрунтованість взаємодії індивідуальних та групових форм поведінки. Співвідношення колективного та індивідуального в онтогенезі.

Типове та унікальне в людині. Соціально-культурні фактори регуляції поведінки людини.

Натовп як специфічний фактор активізації типових рис людини. Класифікація видів натовпу. Методи вивчення натовпу. Зараження та навіювання як механізми регуляції поведінки індивідів у натовпі. Наслідування як фактор регуляції поведінки натовпу. Теорії зараження та їх пояснення афективної діяльності натовпу. Особливості лідерства у натовпі.

Поняття «маніпуляція». Структура соціального маніпулювання. Види маніпулятивного впливу. Феномен маніпуляції в теорії «психологія мас».

Особливості масової комунікації як основного засобу маніпулятивного впливу. Становлення та розвиток засобів масової комунікації.

Публіка як специфічний різновид натовпу. Особливості функціонування громадської думки. Використання колективного впливу в сучасних маніпулятивних технологіях. Сучасні методи пропаганди.

Основні поняття: Індивідуальні та групові форми поведінки. Соціально- культурні фактори регуляції поведінки людини. Натовп, зараження, навіювання як фактори регуляції поведінки індивіду у натовпі. Лідерство у натовпі.

Соціальне маніпулювання. Масова комунікація. Громадська думка. Публіка. Методи соціальної пропаганди.

Тема 9: Психологія малих соціальних груп.

Проблема визначення малої соціальної групи. Проблема класифікації малої соціальної групи. Основні теоретичні підходи у вивченні малої соціальної групи на Заході: соціометричний напрям (Дж. Морено), соціологічний напрям (Е.Мейо), школа групової динаміки (К. Левін), інтеракціоніський напрям (Дж. Мід), психоаналітичний напрям (З.Фрейд, В.Бенніс).

Дослідження малої соціальної групи у вітчизняній психології. Рефлексологічний напрям (В. Бехтерев). Особливості педологічного підходу у вивченні групової психології (Л. Виготський). Психотехніка та її роль у вивченні малої соціальної групи (О.Гастєв).

Група та організація. Структурні та динамічні аспекти малих соціальних груп. Формальні та неформальні групи. Доктрина «людських відносин» (Е.Мейо) як основа сучасної психології менеджменту в західній психології.

Основні поняття: Мала соціальна група. Класифікація малої соціальної групи. Структурні аспекти малих соціальних груп. Динамічні аспекти малих соціальних груп.

Тема 10: Динамічні процеси в малій соціальній групі.

Різні підходи до визначення групової динаміки. Теорія поля як теоретична основа груподинамічного підходу (К.Левін). Механізми групової динаміки: вирішення внутрішньо групових протиріч, «ідіосинкратичний кредит», ціннісний обмін. Групові процеси як способи регуляції індивідуальної поведінки у групі. Утворення та розвиток малої соціальної групи як взаємодія зовнішніх та внутрішньогрупових чинників. Соціальні та психологічні чинники виникнення та розвитку малої соціальної групи. Етапність розвитку малої соціальної групи залежно від певної психологічної концепції.

Основні поняття: Групова динаміка. Механізми групової динаміки. Групові процеси. Утворення малої соціальної групи. Розвиток малої соціальної групи. Соціально-психологічні чинники розвитку малої соціальної групи. Етапність розвитку малої соціальної групи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III: Психологія спілкування. Тема 11: Проблема спілкування в соціальній психології.

Розвиток спілкування в онтогенезі.

Спілкування як необхідна умова існування людини та суспільства. Потреба у спілкуванні як реалізація об'єктивної потреби людей в об'єднанні, співробітництві соціальному розвитку.

Різні підходи до визначення спілкування у психології, соціальній психології та соціології. Взаємозв'язок спілкування та спільної діяльності, спілкування та соціальні відносини.

Види та форми спілкування: за метою, за змістом та за засобами. Особливості масового та міжособистісного спілкування. Діада як основна форма міжособистісного спілкування.

Особливості розвитку спілкування в онтогенезі. Соціогенний характер потреби у спілкуванні. Спільно-розподільна діяльність дитини та дорослого як основа формування потреби у спілкуванні. Особливості комплексу поживлення у дитини. Рівні розвитку потреби у спілкуванні у дитини. Різні функції потреби у спілкуванні.

Потреба в оцінці як форма вияву потреби у спілкуванні. Спілкування та усамітнення людини. Спілкування як фактор розвитку самосвідомості людини. Взаємозв'язок рефлексивних та комунікативних властивостей людини.

Основні поняття: Спілкування як умова існування людини в

суспільстві. Соціальні відносини. Види спілкування. Форми спілкування. Массове спілкування. Міжособистісне спілкування. Діада як форма спілкування. Спілкування як потреба.

Тема 12: Спілкування як взаємодія.

Взаємодія як форма зв'язку людей та соціальних груп у суспільстві. Взаємодія та інтеракція. Внутрішня та зовнішня сторони взаємодії. Суспільні та міжособистісні відносини: їх особливості. Зміст та форма взаємодії. Чуттєвий характер міжособистісної взаємодії. Кон'юнктивні та диз'юнктивні почуття.

Спільна та індивідуальна діяльність: їх особливості та специфіка. Структура та механізми спільної діяльності. Поняття сукупного групового суб'єкту. Головні ознаки міжособистісної взаємодії: предметність, ситуативність, рефлексивність, експлікованість. Критерії ефективності спільної діяльності. Експериментальна схема взаємодії Р. Бейлза.

Підходи до розгляду особливостей співвідношення між спілкуванням та діяльністю. Спілкування як конкретний вид діяльності (Б.Ананьєв, І.Кон, М.Каган). Спілкування як необхідний аспект діяльності (О.М.Леонтьєв). Спілкування як специфічний вид діяльності (О.Запорожець, М. Лісіна). Спілкування як комунікативна діяльність (О.Леонтьєв). Спілкування та діяльність як аспекти буття людини (Б.Ломов). Суб'єкт – об'єктна та суб'єкт - суб'єктна парадигми спілкування та діяльності.

Основні поняття: Взаємодія в соціальному аспекті. Суспільні та міжособистісні відносини. Структура спільної діяльності. Співвідношення спілкування та діяльності.

Тема 13: Спілкування як обмін інформацією.

Зміст, форма та функції комунікативного аспекту спілкування. Спільне та специфічне у поняттях «спілкування» та «комунікація». Сутність обміну інформацією між людьми – використання знакових систем. Проблема тезауруса, смисл та значення у комунікативному процесі.

Різновиди інформації за впливом на реципієнта. Особливості спонукальної та констатуючої інформації. Специфіка видів інформації за характеристиками аудиторії. Структура комунікативного процесу. Рівні спілкування: імперативне, маніпулятивне та діалогічне. Психологічні особливості монологу та діалогу. Схема діалогу.

Мовлення як специфічний засіб комунікації. Схема передачі та сприйняття інформації. Завдання з орієнтації партнера по спілкуванню (О.О.

Леонтьєв). Характеристики комунікатора як важливий фактор підвищення ефективності комунікативного обміну.

Роль невербальної комунікації у комунікативному процесі. Оптико-кінетична система, її особливості. Паралінгвістичні та екстралінгвістичні системи та їх роль у збільшенні семантично значущої інформації. Поняття «особистісного простору», його особливості. «Контакт очей» як специфічний обмін інформацією. Загальні правила ефективного використання «мови погляду».

Основні поняття: Комунікація в соціальній психології. Умови ефективного комунікативного обміну. Засоби комунікації. Види комунікації. Бар'єри комунікації. Особливості невербальної комунікації.

Тема 14: Перцептивний аспект спілкування

Теоретичні передумови виникнення соціальної перцепції. Перцептивні процеси в загальній психології. Специфіка вивчення перцептивних процесів в соціальній психології. Дослідження соціального сприйняття – вихідний пункт психології соціального пізнання. Проблема соціальної перцепції в теоріях когнітивної відповідності.

Структура соціальної перцепції. Особливості змісту та процесів міжособистісного сприймання та розуміння. Явище стереотипізації, його переваги та недоліки в соціальній перцепції. Ефект міжособистісного сприйняття: ефект ореола, ефект первинності, ефект новизни. Типові схеми формування першого враження.

Особливості інтерпретації поведінки іншого. Феномен каузальної атрибуції. Логіка процесу приписування причин поведінки.

Поняття розуміння та взаєморозуміння. Рівні розуміння іншої людини. Егоцентризм як нездатність до розуміння іншого. Різновиди егоцентризму. Феномен ідентифікації у процесі людського спілкування. Особливості емпатії як механізму взаєморозуміння. Соціальна рефлексія як ефективний механізм розуміння іншого.

Атракція як позитивна емоційна установка на соціальний об'єкт. Детермінанти атракції. Принципи формування атракції. Роль атракції у життєдіяльності групи.

Основні поняття: Соціальна перцепція. Перцептивні процеси. Соціальне сприйняття. Структура соціальної перцепції. Стереотипізація як соціально-психологічний феномен. Ефект ореола. Ефект первинності. Ефект новизни. Каузальна атрибуція. Розуміння та взаєморозуміння в соціально-психологічному аспекті. Егоцентризм. Феномен ідентифікації. Соціальна рефлексія. Соціальна атракція.

Тема 15: Психологічні способи впливу в процесі спілкування.

Зміна поведінки та діяльності партнера по спілкуванню – основна мета психологічного впливу. Особливості психологічного впливу у стихійних та організованих групах. Перші соціально-психологічні теорії, що спрямовані на вивчення психологічного впливу.

Зараження як засіб групового впливу. Основа зараження – несвідома схильність індивіда до співпереживання певних психічних станів. Теорії зараження (Г.Тард, В. Мак-Дaugалл, Г. Лебон, Т. Олпорт, С. Москвичі).

Паніка як специфічний випадок соціально-психологічного зараження. Шокуючий стимул, дефіцит або надлишок інформації як умова виникнення паніки. Специфічні особливості поведінки людей в ситуації паніки. Умови попередження та зупинки паніки.

Навіювання, або сугестія, як цілеспрямований вплив на основі некритичного сприйняття інформації. Умови ефективного навіювання. Прикладне значення досліджень соціально-психологічної сугестії.

Наслідування як відтворення індивідом певних зовнішніх рис та зразків поведінки. Роль наслідування в процесі розвитку дитини та засвоєння нею соціального досвіду.

Мода як форма стандартизованої масової поведінки людей та соціальних груп. Теорії походження моди. Мода як фактор соціалізації особистості.

Чутки як стихійна форма передачі інформації. Потреба задоволення в інформації – головний мотив сприймання та відтворення чуток. Чутки як спосіб підвищення власного статусу та боротьби за лідерство у групі.

Основні поняття: Механізм психологічного впливу. Способи впливу. Зараження як засіб групового впливу. Паніка як соціально-психологічний феномен. Навіювання як цілеспрямований вплив. Наслідування як чинник формування поведінки. Мода як стандартизована масова поведінка. Чутки та плітки як специфічний засіб передачі інформації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV: Проблема особистості в соціальній Психології

Тема 16: Особистість в основних вітчизняних та зарубіжних підходах. Проблема соціалізації індивіда.

Проблема особистості у вітчизняній та зарубіжній психології. Основні підходи щодо розуміння та походження особистості. Місце особистості в дослідженнях соціології, загальної психології та соціальної психології.

Поняття особистості з точки зору сучасної соціальної психології. Провідні напрямки сучасної соціальної психології, що пов'язані із вивченням проблеми особистості. Загальне поняття соціалізації. Механізми здійснення соціалізації особистості. Фактори та засоби соціалізації. Особливості процесу соціалізації в онтогенезі та філогенезі. Інститути соціалізації. Залежність механізмів та інститутів соціалізації від характеру соціальних відносин. Формування статевих ролей та стереотипів в процесі соціалізації. Формування «Я»-образу як процес генералізації «Я-концепції».

Основні поняття: Особистість як предмет дослідження в соціології, загальній психології та соціальній психології. Особистість та індивідуальність. Специфіка соціально-психологічного підходу до особистості. Поняття соціалізації індивіда з точки зору соціальної психології. Етапи соціалізації. Механізми соціалізації. Інститути виховання та соціалізації.

Тема 17: Особистісні характеристики поведінки та діяльності людини, яка залучена до соціальної групи.

Поняття структури особистості в психології. Поняття соціального, психологічного та соціально-психологічного типу особистості. Поняття соціальної діяльності та соціальної поведінки та їх роль у побудові структури особистості.

Статус особистості як показник її положення в структурі групових відносин. Права та обов'язки як підґрунтя соціального статусу людини. Особливості формального та неформального, бажаного та реального, суб'єктивного та об'єктивного статусу особистості.

Соціальна установка як центральний елемент позиції. Поняття соціальної установки (атитюда) в соціології та соціальній психології (У.Томас, Ф. Знанецький, Г.Спенсер, Г.Олпорт). Головні функції атитюда. Взаємозв'язок понять «соціальна установка» та «установка» в концепції Д. Узнадзе.

Соціальна роль як регулятор поведінки особистості. Багатозначність поняття «соціальна роль», «статус» та «позиція» особистості. Соціальна роль як соціально-психологічний аспект діяльності особистості. Соціальна роль як засіб соціалізації та регуляції соціальної поведінки особистості.

Основні поняття: Статус особистості. Соціальна установка (атитюд). Функції атитюда. Соціальна роль. Позиція особистості.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Методологічні та теоретичні основи соціальної психології												
Тема 1. Об'єкт, предмет та структура соціальної психології як науки.	9	2				7	10	2	1			7
Тема 2. Місце соціальної психології в системі наукового знання.	9		2			7	7					7
Тема 3. Історія розвитку соціально-психологічних знань.	11	2	2			7	7					7
Тема 4. Методологічні проблеми соціальної психології.	9		2			7	8		1			7
Тема 5. Основні теоретичні напрямки сучасної зарубіжної соціальної психології.	13	4	2			7	10					10
Разом за змістовим модулем 1	51	8	8			35	42	2	2			38
Змістовий модуль 2. Соціальна психологія груп та спільностей												
Тема 6. Проблема групи в соціальній психології	11	2	2			7	14	2	2			10
Тема 7. Психологічна характеристика великих соціальних груп.	9		2			7	9					9
Тема 8. Особливості масової поведінки.	11	2	2			7	11		2			9
Тема 9. Психологія малих соціальних груп.	11	2	2			7	9					9
Тема 10. Динамічні процеси в малій соціальній групі.	9		2			7	10					10

Разом за змістовим модулем 2	51	6	10			35	53	2	4			47
Змістовий модуль 3. Психологія спілкування.												
Тема 11. Проблема спілкування в соціальній психології. Розвиток спілкування в онтогенезі.	11	2	2			7	14	2	2			10
Тема 12. Спілкування як взаємодія.	9	2				7	10					10
Тема 13. Спілкування як обмін інформацією.	7					7	14	2	2			10
Тема 14. Перцептивний аспект спілкування.	11	2	2			7	10					10
Тема 15. Психологічні способи впливу в процесі спілкування.	11	2	2			7	10					10
Разом за змістовим модулем 3	49	8	6			35	58	4	4			50
Змістовий модуль 4. Проблема особистості в соціальній психології												
Тема 16. Особистість в основних вітчизняних та зарубіжних підходах. Проблема соціалізації індивіда.	15	4	4			7	14	2	2			10
Тема 17. Особистісні характеристики поведінки та діяльності людини, яка залучена до соціальної групи.	13	2	4			7	12		2			10
Разом за змістовим модулем 4	28	6	8			14	26	2	4			20
Усього годин	179	28	32			119	179	10	14			155
Модуль 2												
ІНДЗ					1						1	
Усього годин	180	28	32	-	1	119	180	10	14	-	1	155

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Об'єкт, предмет та структура соціальної психології як науки. Місце соціальної психології в системі наукового знання.	2

2.	Історія розвитку соціально-психологічних знань. Методологічні проблеми соціальної психології.	2
3.	Основні теоретичні напрямки сучасної зарубіжної соціальної психології.	4
4.	Проблема групи в соціальній психології . Психологічна характеристика великих соціальних груп.	2
5.	Особливості масової поведінки.	2
6.	Психологія малих соціальних груп. Динамічні процеси в малій соціальній групі.	2
7.	Проблема спілкування в соціальній психології. Розвиток спілкування в онтогенезі. Спілкування як взаємодія. Спілкування як обмін інформацією.	2
8.	Перцептивний аспект спілкування.	2
9.	Психологічні способи впливу в процесі спілкування.	2
10.	Особистість в основних вітчизняних та зарубіжних підходах. Проблема соціалізації індивіда.	4
11.	Особистісні характеристики поведінки та діяльності людини, яка залучена до соціальної групи.	4
	Разом	28

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Об'єкт, предмет та структура соціальної психології як науки.	7
2.	Місце соціальної психології в системі наукового знання.	7
3.	Історія розвитку соціально-психологічних знань.	7
4.	Методологічні проблеми соціальної психології.	7
5.	Основні теоретичні напрямки сучасної зарубіжної соціальної психології.	10
6.	Проблема групи в соціальній психології	10
7.	Психологічна характеристика великих соціальних груп.	9
8.	Особливості масової поведінки.	9
9.	Психологія малих соціальних груп.	9
10.	Динамічні процеси в малій соціальній групі.	10
11.	Проблема спілкування в соціальній психології. Розвиток спілкування в онтогенезі.	10
12.	Спілкування як взаємодія.	10

13.	Спілкування як обмін інформацією.	10
14.	Перцептивний аспект спілкування.	10
15.	Психологічні способи впливу в процесі спілкування.	10
16.	Особистість в основних вітчизняних та зарубіжних підходах. Проблема соціалізації індивіда.	10
17.	Особистісні характеристики поведінки та діяльності людини, яка залучена до соціальної групи.	10
	Разом	155

7. Індивідуальні завдання

В процесі індивідуальної роботи студент виконує індивідуально-творче завдання на одну з обраних тем:

1. Вплив теорії інстинктів соціальної поведінки на становлення соціальної психології як самостійної галузі знань.
2. Основні відмінності американського та європейського напрямків соціальної психології.
3. Особливості соціалізації старшокласників.
4. Роль навчальної діяльності у процесі соціалізації студентів.
5. Основні ознаки конформної поведінки особистості.
6. Соціально-психологічні особливості процесу соціалізації людини у зрілому віці.
7. Співвідношення життєвих планів та життєвих перспектив особистості.
8. Специфіка входження особистості в групу.
9. Місце індивіда в системі міжособистісних відносин.
10. Соціально-психологічні чинники виникнення соціальної напруженості.
11. Основні відмінності міжособистісного та масового спілкування.
12. Особистісні риси характеру людини, що зумовлюють деструктивну взаємодію.
13. Особливості соціального та міжособистісного пізнання людьми одне одного.
14. Основні характеристики групової норми.
15. Особливості зовнішнього та внутрішнього підпорядкування індивіда групі.
16. Концепція «активної меншості» С. Московічі.
17. Переваги та недоліки групового прийняття рішення.
18. Групова нормалізація та групова поляризація: спільне та відмінне.
19. Основні ознаки соціально-психологічного клімату колективу.
20. Джерела групових конфліктів.

21. Загальні особливості натовпу.
22. Структура прикладної соціальної психології.
23. Специфіка прикладних досліджень соціальної психології.
24. Специфіка прикладних соціально-психологічних досліджень у сфері економіки і виробництва.
25. Особливості застосування соціально-психологічних досліджень у сфері політики, управління.
26. Особливості застосування соціально-психологічних досліджень у системі охорони здоров'я.
27. Сутність основних проблем прикладної соціальної психології у сфері сім'ї.
28. Особливості застосування соціально-психологічних досліджень у сфері права.
29. Значення та роль уваги у ділових стосунках з іншою людиною.
30. Масова комунікація та реклама.

8. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни використовуються бесіда, обговорення, ілюстрації, мультимедійна презентація, конспектування.

9. Методи контролю

Перевірка конспектів лекцій, конспектів з підготовки до семінарських занять, відповіді на семінарських заняттях, а також виконання індивідуального завдання.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота																	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Модуль 1															Модуль 2			
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					Змістовий модуль № 3					Змістовий модуль №4			
Г 1	Т 2	Г 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Г 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Г 16	Т 17	10	
3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного перескладання	не зараховано з можливістю повторного перескладання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни.
2. Фондові лекції з дисципліни, що вивчається.
3. Навчальна та довідкова література.

12. Рекомендована література

1. Агеев В.С. Социальная идентичность личности// Социальная психология. Хрестоматия. М., 1999.
2. Асмолов А.Г. Психология индивидуальности. М., 1986.
3. Андреева Г.М. Атрибутивные процессы// Социальная психология: Хрестоматия. М., 1999.
4. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. М., 1990.
5. Буева Л.П. Деятельность как объект социальной психологии// Методологические проблемы социальной психологии. М., 1995.
6. Бехтерев В.М. Роль внушения в общественной жизни. СПб, 1993.

7. Бодалев А.А. Психология общения. М., 1996.
8. Гозман Л.В. Психология эмоциональных отношений. М., 1987.
9. Головаха Е.И. Структура совместной деятельности. К.. 1989.
10. Доценко Е.Л. Психология манипуляции. М., 1996.
11. Донцов А.И., Дубовская Е.М. Улановская И.М. Разработка критериев анализа совместной деятельности// Вопросы психологи.- 1999. - №2.
12. Донцов А.И. О понятии «группа» в социальной психологии// Вестник Моск. ун-та. Психология. – 1997. - №4.
13. Донцов А.И. Психология коллектива. Методологические проблемы исследования. М., 1984.
14. Дуберман Ю.Е. Малые группы: структура и процессы// Современная психология за рубежом. – 1984. – Вып.1.
15. Десев Л. Психология малых групп. М., 1989.
16. Зимбардо Ф. Социальное влияние. СПб, 1999.
17. Зотова О.И., Кряжева И.К. Некоторые аспекты социально психологической адаптации личности// Психологические механизмы регуляции социального поведения. М., 1989.
18. Келли Г. Процесс каузальной атрибуции// Современная зарубежная социальная психология. М., 1984.
19. Кричевский Р.Л., Дубовская Е.М. Психология малой группы. М., 1991.
20. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. М., 1995.
21. Петровская Л.А. Компетентность в общении. М., 1989.
22. Психология межличностного познания/ Под ред. А.А. Бодалева. М., 1981.
23. Рейнвальд Н.И. Психология личности. М., 1987.
24. Совместная деятельность: методология, теория, практика. М., 1988.
25. Хараш А.У. Восприятие человека как воздействие на его поведение// Психология межличностного познания/ Под ред. А.А. Бодалева. М., 1981.
26. Ядов В.А. О диспозиционной регуляции социального поведения личности// Социальная психология в трудах отечественных психологов: Хрестоматия. СПб., 2000.
27. Ядов В.А. Социальная идентификация личности. М., 1994.
28. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности. М., 1990.
29. Буева Л.П. Деятельность как объект социальной психологии// Методологические проблемы социальной психологии. М., 1995.
30. Головаха Е.И. Структура совместной деятельности. К.. 1989.
31. Донцов А.И., Дубовская Е.М. Улановская И.М. Разработка критериев анализа совместной деятельности// Вопросы психологи.- 1999ю- №2.
32. Совместная деятельность: методология, теория, практика. М., 1988.

13. Інформаційні ресурси

1. http://www.koob.ru/andreeva_g_m/socialnaya_psihologiya_andreeva
2. <http://www.klex.ru/33x>
3. http://bookz.ru/authors/vladimir-kris_ko/social_n_562.html